

o izabranosti biološki shvaćenog gospodarskog naroda i rase, granitna čvrsti-na vojnika, etika dužnosti u čijem je središtu ponosna i slepa poslušnost, antikomunizam, antisemitizam i antiliberalizam. Najdublja interesna osnova bio je savez fašističke partije i delova buržoazije u cilju gušenja radničkog pokreta i nastavljanja imperijalističke ratne ekspanzije. U ovom sklopu i delovi drugih klasa i slojeva videli su šansu uspona. Mogućnost uspona u vladajuću rasu mnogima je izgledala kao rešenje životnih protivrečnosti i motivacija za okrutno uklanjanje neprijatelja. Tek je "čišćenje" nemačkog naroda od marksizma, uklanjanje KPD i SPD otvorilo put širenju fašističke ideologije. Marksisti ne spore da je Jevrejin kao višefunkcionalni neprijatelj imao središnju ulogu u nacističkoj ideologiji, ali se ne može izolovati od svog "sijamskog blizanca" marksizma i šire osnove narodnjačke ideologije o gospodarskoj rasi. Svest o pripadnosti gospodarskoj rasi koja je u biološkom pogledu nadmoćna nad ostalima (i tu Kraus za razliku od Momzena drži da je Goldhagen u pravu) stvorila je dobrovoljne ubice, a to nije učinio konformizam grupe ili strah od sankcija. Otuda pokretački momenat nije bio apstraktno izolovani antisemitizam, već poistovećenje sa gospodarskom rasom u ratnoj sudbinskoj zajednici. Dakle, isticanjem "lične ubeđenosti" kao središnjeg momenta kod Hitlerovih dobrovoljnih dželata, Goldhagen je pogodio suštinu subjektivne logike fašistickog varvarstva. Ali pošto je suštinu ovog ubeđenja redukovao na istrebljivački antisemitizam, uprostio je složenost motivacije nacističkih dželata i čak ju je zamaglio. Objavljena su izvorna operativna nacistička dokumenta (poznati Kommissarbefehl iz juna 1941. i druga) gde su dati podaci o streljanju komunista u Rusiji, a ne samo Jevreja i o centralnom značaju antikomunizma za nacističku ideologiju (Kühnl 1980, S. 351 et passim). Istočni front je za Treći Rajh bio najvažnija i sudbinska bitka. Sredinom 1943. tamo je bilo koncentrisano preko 13,5 miliona ljudi (Vermaht, ostale borbene trupe i pomoćno osoblje), a unutar granica SSSR-a od 22. juna 1941. živelo je oko 5,1 miliona Jevreja. Od toga broja računa se da je na teritoriji koju je Vermaht štitio bilo između 2,75 i 2,9 miliona Jevreja (Meyer 1997, S. 15152). Istrebljenje je počelo tek nakon pobeda u osvajačkom ratu, a vojni uspesi su bili *conditio sine qua non* holokausta. Ubijanje Jevreja bilo je moguće samo dok je vojska držala front. Uopšte je postojala široka saglasnost između vojnog i državnog vrha u Trećem Rajhu koja je počivala na čvrstim sponama i zajedničkim interesima: revanšizam, militarizacija, rat, osvajanje (pre svega na istoku), antiboljševizam i antisemitizam. Vermaht je tesno sarađivao sa SS trupama, a komandanti Hitlerovih armija, pruski plemići, u svojim naredbama su ponavljali da je najvažniji cilj borbe protiv jevrejskoboljševickog sistema zatiranje njihovog azijskog uticaja na Evropu. Zato borac na Istoku nije tradicionalni ratnik nego osvetnik rase protiv jevrejskih nižih bića (Ibid., S. 155). Vermaht je bio najodgovorniji za ubistvo ratnih zarobljenika. Od oko 5,7 miliona sovjetskih zarobljenika ubijeno je oko 3,3 miliona. To nisu bili samo Jevreji. Na osnovu direktiva odmah su ubijani "profesionalni revolucionari, politički komesari, funkcioneri, intelektualci, buntovnici i fanatični komunisti" (Ibid., S. 165) Ni u praksi se antisemitizam nije mogao izdvojiti iz opšteg nerazdvojivog ideološkog sklopa rasizma i antikomunizma.

Naredni važan levičarski prigovor Goldhagenu je da je potcenio otpor antisemitizmu kod nemačkog radničkog pokreta. U tome je levica jedinstvena, od socijaldemokrata do trockista (Dowe 1996, Kühnl/Erlinghagen 1997, North, 1998). Dejvid Nort sa Mičigenskog univerziteta smatra da je sporan Goldhagenov središnji pojam iz naslova, "običan Nemač". To je vrlo široka kategorija, ne vidi se šta ga čini običnim. Šta je osobenost "običnog Nemca" sa stanovišta društvene strukture (da li su to pretežno seljaci, industrijski radnici ili srednja klasa)? Pojam "običan Nemač" kod Goldhagena ne odražava unutrašnje granice i sukobe